

MUZELE ÎN TRANZIȚIE: SPRE O DESCENTRALIZARE REALĂ ȘI O EXISTENȚĂ ȘI DEZVOLTARE DURABILĂ A MUZEELOR, CA POLI AI COLECTIVITĂȚILOR LOCALE

Definite ca direcții prioritare în strategia generală a Ministerului Culturii, descentralizarea administrativă, acompaniată de reorganizarea și restructurarea instituțională, în parteneriat cu autoritățile administrației publice locale și societatea civilă, toate acestea sunt menite să garanteze punerea în practică a principiilor libertății de creație, a autonomiei culturii și artei, a primordialității valorii și a accesului cu șanse egale la cultură (înscrise în Declarația Universală a Drepturilor Omului, în Constituția României și prevăzute în Hotărârea Guvernului nr. 134/1998 privind organizarea și funcționarea Ministerului Culturii).

Această relație dintre descentralizare - cu componenta sa operațională: restructurarea și parteneriatul cu autoritățile și colectivitățile locale - și scopurile pentru care ea este îndeplinită nu poate să se afirme în afara unei strategii care să urmărească o existență și o dezvoltare durabilă a instituțiilor de cultură, ca poli ai colectivității locale.

În ceea ce privește instituțiile muzeale, o privire din afară ar putea consemna faptul că, practic, descentralizarea este îndeplinită: din aproximativ 600 de muzee, doar 19 mai sunt astăzi în administrarea Ministerului Culturii. La o privire mai atentă însă, și mai ales dacă privim descentralizarea nu doar ca o „luare a mâinii de pe muzee”, ci ca pe un proces în care colectivitățile locale își asumă responsabilități, vom vedea că puține dintre autoritățile administrației publice locale au privit preluarea muzeelor altcumva decât ca pe un dar otrăvit. Performanțele descentralizării muzeelor nu pot sta în capacitatea primăriilor de a le asigura subzistența, ci într-o mai bună gestionare și într-o asigurare a îndeplinirii rolului instituțiilor muzeale în raport cu colectivitățile locale.

Dacă este să ne referim din nou la principiile asumate de către Ministerul Culturii prin HG 134/1998, trebuie să acceptăm că descentralizarea trebuie să fie mijlocul prin care se asigură o mai largă autonomie culturii și artei și un acces cu șanse egale la cultură și o posibilitate de exprimare mai liberă în domeniul culturii. Oamenilor cărora le sunt destinate muzeele se găsesc în colectivități umane reale, agregate în orașe mai mici sau mai mari. Având o tradiție și un specific cultural distinct, colectivitățile umane din orașele noastre au fost cele care au dat naștere muzeelor. O existență a orașelor fără funcțiunea lor culturală, exprimată inclusiv prin administrarea proceselor sau instituțiilor culturale ar fi de neînchipuit.

Este fals deci să ne închipuim că descentralizarea creează automat responsabilitatea administrațiilor locale în această privință. Sau că un primar care a spus „da” în propunerea de preluare a unei instituții muzeale va ști ce să facă cu aceasta după ce o va primi în administrare. A avea un instrument presupune atât posesia cât și știința sau capacitatea de a-l folosi. Din acest punct de vedere, sarcina Ministerului Culturii este atât aceea de a continua pe linia descentralizării (am văzut în ce scopuri) dar și aceea de a se asigura că aceasta nu se rezumă la o predare-priurare de patrimoniu.

EDITORIAL

În aceste condiții, Comisia Națională a Muzeelor și Colecțiilor are o responsabilitate deosebită în a formula principiile și etapele strategice ale procesului de descentralizare. În formularea criteriilor după care se va produce aceasta.

Un prim pas a fost făcut prin prevederile cuprinse în proiectul legii muzeelor și colecțiilor: posibilitatea existenței muzeelor administrate de persoane de drept privat, autorizarea funcționării muzeelor, clasificarea acestora după importanța patrimoniului și nu după subordonarea lor administrativă.

Sunt însă de stabilit, mai ales pentru că ne aflăm în faza descentralizării unor unități muzeale importante, care sunt criteriile de performanță pe care Ministerul Culturii trebuie să le ceară administrațiilor publice locale în gestionarea și dezvoltarea muzeelor pe care le vor primi în administrare. Poate că (scuze pentru trivializarea inerentă paralelei) tutela pe care o cedăm primăriei X asupra unui patrimoniu muzeal deosebit presupune o serie de angajamente ca cele care se cer investitorilor atunci când este vorba de privatizarea unor obiective industriale strategice (și sperând în alte efecte decât cele obținute de către FPS). Este oare îndreptățit să acceptăm oferta unui consiliu local de a prelua un muzeu dacă nu poate fi făcută dovada unei capacități reale de administrare și a unei voințe politice de dezvoltare a patrimoniului muzeal sau a dimensiunii și activității educative a muzeului respectiv?

Iată cel puțin câteva dintre întrebările la care vor trebui să răspundă specialiștii înainte de chiar primul pas al administratorilor.

Dr. arh. Sergiu NISTOR
Director general în Ministerul Culturii